

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 151/2018 vp

Vastaus kirjalliseen kysymykseen hoivatyön olosuhteista

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimitannut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Olli-Poika Parviainen /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 151/2018 vp:

Kuinka ikäihmisten koti- ja laitoshoidon tilannetta aiotaan parantaa ja työntekijöiden jaksamista ja hyvinvointia parantaa nykyisestä ja

miten varmistetaan, ettei tilanne heikkene entisestään sosiaali- ja tarvepalvelujen uudistuksessa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Iäkkäiden palvelujen henkilöstöä koskevia linjauksia sisältyy sekä vanhuspalvelulakiin että viime kesänä uudistettuun iäkkäiden laatusuositukseen. Vastuu palvelujen järjestämisestä asiakkaille on kunnilla, jotka vastaavat sekä itse tuottamiensa että ostopalveluina asiakkailleen ostamiensa palvelujen laadusta ja henkilöstön riittävyydestä.

Iäkkäiden laatusuosituksessa henkilöstömitoitusta on linjattu siten, että henkilöstön toteutunut vähimmäismitoitustaso tehostetun palveluasumisen toimintayksiköissä tulee olla vähintään 0,50 eli mitoitus ei muuttunut aiempaan nähden. Kotihoidossa mitoitussuositus perustuu asiakkaiden todettuihin palvelutarpeisiin ja niihin vastaamiseen kuluvaan aikaan. Lainsäädäntö kuitenkin on ensisijaista laatusuositukseen nähden eli vanhuspalvelulain 20 §:n mukaisesti toimintayksikössä on oltava henkilöstö, jonka määrä, koulutus ja tehtävä rakenne vastaavat asiakkaiden palvelujen tarvetta ja joka turvaa heille laadukkaita palveluita.

Jyväskylän yliopiston raportoiman pohjoismaisen NORDCARE -kyselytutkimuksen aineisto on Suomessa kerätty satunnaisotannalla alan ammattiliittojen jäsenkunnasta. Suomessa henkilöstömitoituksia ja palvelujen laatua koskevaa tietoa on koottu NORDCARE -tutkimusta laajemmin THL:n toteuttamassa vanhuspalvelulain seurantatutkimuksessa. Käytettävissä on tieto lähes kaikkien toimintayksiköiden henkilöstön määrästä ja rakenteesta sekä asiakasmääristä vuonna 2013, 2014 ja 2016. Vuoden 2018 tiedonkeruuta valmistellaan parhaillaan.

Vuoden 2016 Vanhuspalvelulain seurantaselvitys osoittaa keskimääräisen toteutuneen mitoituksen olevan 0.62. Esimiesten osuus tästä on noin 7 %, sairaanhoitajien osuus on 9 %, lähihoitajien osuus 74 %, hoiva-avustajien osuus 4 %, ja muiden 6 %. Suurin osa vanhuspalveluissa työskentelevästä henkilöstöstä on lähihoitajia ja sairaanhoitajia. Minimimitoitus ylittyy siten suuressa osassa yksiköistä.

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 151/2018 vp

Henkilöstön määrä ei kuitenkaan ole ainoa henkilöstön hyvinvoinnin kokemukseen liittyvä tekijä. Valvonnassa on saatu lupaavia esimerkkejä siitä, miten kotihoidossa on onnistuttu vähentämään kuormitusta esimerkiksi työpäivien rakennetta muokkaamalla ja työnjakoa tehostamalla. Monia asioita on siten hyvällä johtamisella ja töiden suunnittelulla tehtävissä työpaineen ja kuormituksen vähentämiseksi.

Hyvällä johtamisella varmistetaan, että toimintayksiköissä työ kohdistuu asiakaskunnan tarpeisiin vastaamisen kannalta oikein. Tällä hetkellä varsin suuri osa työajasta kohdentuu muuhun kuin välittömään asiakastyöhön. Tämä on erityisesti kotihoidossa keskeinen kehittämistä vaativa kokonaisuus, johon laatusuositus antaa ohjeistusta. Myös henkilöstön koulutus ja vahva osaaminen parantavat työhyvinvointia ja laatusuosituksessa on linjauksia myös henkilöstön johtamiseen ja henkilöstön työhyvinvointiin liittyen.

Hallitus on hyvin tietoinen iäkkäiden palvelujen järjestämiseen ja henkilöstön työhyvinvointiin liittyvistä haasteista. Sen vuoksi sote-uudistus on välttämätön, koska sillä varmistetaan, että palvelujen rakenne ja sisällöt vastaavat iäkkäiden ja heidän läheistensä tarpeisiin sekä sosiaalisesti että taloudellisesti kestäväällä tavalla. Henkilöstöresurssin riittävyys on tärkeä osa tätä valmistelua, koska työikäisten ikäluokkien pienenemisestä johtuen työntekijöiden määrää ei ole mahdollista merkittävästi lisätä.

Maakuntien ja niiden kuntien onkin nyt sote-järjestämistehtävään valmistautuessaan kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, miten lisääntyvän hyvin iäkkäiden joukon palvelut toteutetaan siten, että asiakkaat saavat tarvitsemansa palvelut henkilöstön työhyvinvoinnin vaarantumatta. Hallitus tukee kuntia tässä valmistelussa ja on nostanut iäkkäiden palvelut yhdeksi keskeiseksi kehittämisen kohteeksi. Iäkkäiden ja omaishoidon kärkihankkeella tuotetaan sisältöjä sote-uudistukseen iäkkäiden palvelujen osalta.

Tulevaisuuden haasteista selviytymiseksi asiakas- ja palveluohjausta on tehostettava, jotta asiakkaat ohjautuvat heti oikeisiin palveluihin ja saavat sellaisen palvelukokonaisuuden, joka parhaiten vastaa heidän tarpeisiinsa. Henkilöstön riittävyyden turvaamiseksi sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisten työtä on jatkossa kohdennettava siihen työhön, joka edellyttää ammatillista osaamista. Sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai harrastustoimintaan on nykyistä enemmän hyödynnettävä esimerkiksi järjestöjä ja vapaaehtoistyötä. Toimijoita myös kannustetaan omais- ja perhehoidon lisäämiseen. Lisäksi tulee lisätä teknologisten ratkaisujen käyttöä niin henkilöstön kuin asiakkaidenkin tukena. Tästä on jo hyviä ja toimivia esimerkkejä, kuten turvateknologian hyödyntäminen, koneellinen lääkkeiden annosjakelu, digitaalinen työvuorosunnittelu ja muu työn organisointi.

Uudistuksilla ei tavoitella säästöjä vaan kustannusten kasvun hillitsemistä niin, että palvelut rahoittavilla sukupolvilla on mahdollisuus tarjota tarvittavat palvelut myös tulevaisuudessa.

Helsingissä 8.5.2018

Perhe- ja peruspalveluministeri Annika Saarikko